

ЧИННИКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНОЇ МЕРЕЖІ

Трансформація економіки України формує середовище високої конкуренції, особливо у галузі роздрібної торгівлі. Це вимагає від суб'єктів господарювання формування конкурентних переваг, яких можна досягати лише за умови впровадження відповідних інновацій. Інновації у сфері роздрібної торгівлі прийшли в Україну порівняно недавно. Тільки в останні десятиліття підприємства торгівлі стали розвиватися і перетворилися в сегмент, який має чималу частку у валовому внутрішньому продукті країни. І, тим не менш, сфера торгівлі є дуже складною для нововведень.

Останнім часом особливо роль у формуванні регіональних роздрібних торговельних мереж стали грати інноваційні фактори, які є результатом прискореного зростання темпів науково-технічного прогресу. Так, різке збільшення обсягу фундаментальних знань, наявність відкриттів і винаходів, господарські можливості застосування їх у роздрібній торгівлі та наявність споживчого попиту на нововведення стимулюють роздрібні торговельні організації до активного впровадження інновацій. Беззаперечним фактом є те, що сучасний рітейл є одним з галузей економіки, яка стоїть на вістрі інноваційного розвитку та однією з перших впроваджує в операційну діяльність сучасні досягнення НТП. Прикладами цього є інтенсивний розвиток електронної торгівлі, імплементація електронних засобів супроводження товарів і їх штрихового кодування, застосування клубних і дисконтних карт, ECR-систем, CPFR-технологій.

Вчені виділяють кілька хвиль інноваційної трансформації рітейлу. В області роздрібної торгівлі перша хвиля змін припала на період, коли роздрібні оператори почали впроваджувати POS-системи, які забезпечили сканування штрих-коду (UPC). Наступна хвиля почалася тоді, коли рітейлери змогли відстежувати і аналізувати купівельну поведінку окремих споживачів. З тих пір роздрібні оператори на основі отриманих даних почали реалізовувати програми лояльності для покупців з метою як підвищення прихильності до мережі, так і збору більш глибокої інформації про них.

Сьогодні серед підприємств роздрібної торгівлі активно розвивається третя хвиля інноваційної трансформації. Її двигунами є інноваційні рішення, які дозволяють відслідковувати переміщення людей в режимі реального часу – з моменту їх входу в магазин,

проходження різними відділами, вибору товарів, до моменту розрахунку за покупки. Крім того, в результаті впровадження інновацій в останні десятиліття відбулося успішне застосування декількох рітейл-технологій, які допомогли компаніям зменшити операційні витрати. Зокрема, технології самообслуговування при розрахунку за покупку дозволили зменшити чисельність персоналу, що працює в касово-розрахункових вузлах.

Існує три ключові чинники інноваційного розвитку, що впливають на формування регіональних роздрібних мереж, зокрема:

- стрибокподібне збільшення обсягу фундаментальних знань, яке сприяє надходженню в торгіву галузь базисних нововведень (ЕОМ, Інтернет тощо);

- наявність споживчого попиту на нововведення (дефіцит часу у споживачів стимулював впровадження POS-систем, які забезпечили можливість сканування штрих-коду (UPC), що істотно прискорило процес здійснення покупки, постійна потреба у підвищенні операційної ефективності роздрібних операторів спричинила впровадження CPFR-технології, яка сприяє скороченню витрат на постачання, RFID-технології, яка оптимізувала управління товарними запасами);

- ставлення держави до інноваційного розвитку економіки (фінансування фундаментальних досліджень, мотивації торговельних організацій до прискореного впровадження світових досягнень НТП в торговельну галузь; інфраструктурна підтримка реалізації інновацій).

Слід зауважити, що активізуючи і коригуючи дію цих факторів, можна впливати на темпи інноваційного розвитку регіональних роздрібних мереж.

Особливу роль у даному процесі має відіграти держава шляхом:

- прямого фінансування бюджетних наукових установ на проведення досліджень і прикладних розробок;

- непрямого фінансування, спрямованого на створення сприятливих умов для здійснення інноваційних проектів, за рахунок пільгового кредитування і податкових пільг (звільнення від сплати податків науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, зміни бази оподаткування, зниження ставок податків, надання податкових кредитів);

- розвитку патентного права, розвитку та підтримки системи інноваційної освіти в країні;

- створення в країні атмосфери новаторства (PR, реклама, організація конкурсів, нагородження кращих новаторів державними нагородами і т.д.).